

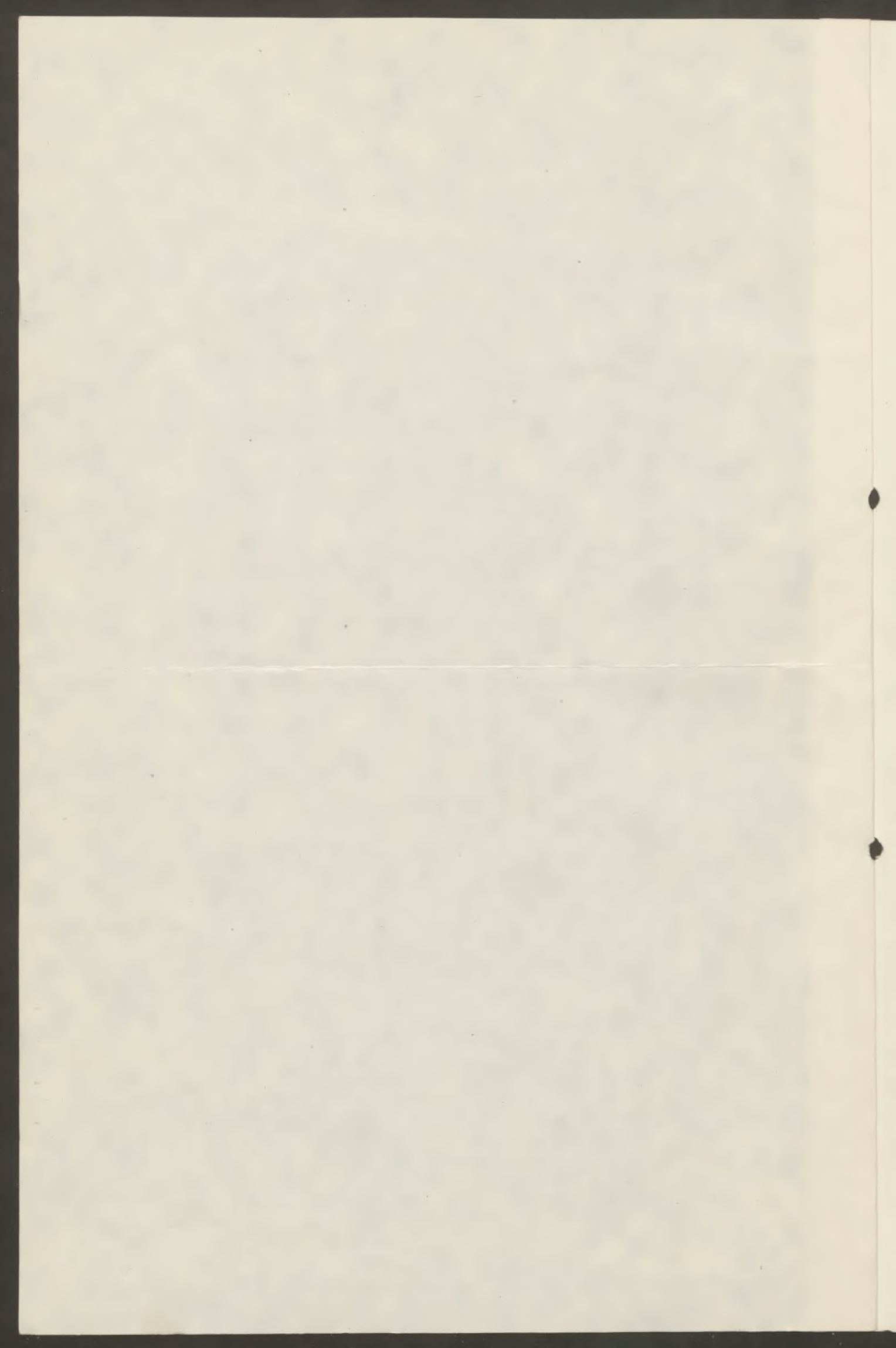
Władysław Dziewulski

Urodzony w Warszawie w 1878 roku, gdzie ukończył V gimnazjum klasyczne. Równocześnie uczestniczył w tajnym komplecie nauki języka i literatury polskiej. Wielkie umiłowanie naszej literatury objawiła się w czasie studiów uniwersyteckich w Warszawie i Krakowie, gdzie włączył się do nauczania młodzieży rzemieślniczej historii i literatury polskiej oraz w czasie pobytu w Getyndze, gdzie uczył języka polskiego dzieci rodzin polskich emigrantów.

Studia na wydziale matematyczno-fizycznym Uniwersytetu Warszawskiego zakończył z wyróżnieniem. Dwa lata spędził w słynnym Uniwersytecie w Getyndze, najbardziej znanym w tym czasie obok Sorbony i Berlina ośrodkiem nauk matematyczno-fizycznych. W ciągu kilkuletniej pracy w Obserwatorium Astronomicznym w Krakowie pod kierunkiem prof. Maurycego Rudzkiego uzyskał stopień doktora nauk filozoficznych w zakresie astronomii oraz habilitował się.

Gdy Polska odzyskała niepodległość w 1919 roku od razu rozpoczęto organizację szkolnictwa wyższego. Docent Wł. Dziewulski otrzymał propozycje zorganizowania obserwatorium astronomicznego w Poznaniu i w Wilnie. Wybrał Wilno, gdyż jak sam pisze: "Wszystkie uczucia ciągnęły mnie do Wilna, dokąd w dniu 19 kwietnia 1919 roku wkroczyły wojska polskie". Został bowiem oczarowany Wilnem, które znał z wycieczki odbytej w latach szkolnych oraz krótkiego pobytu na przymusowym zesłaniu z Warszawy po strajku szkolnym w 1899 roku.

W okresie 20-lecia niepodległości Polski zbudował z wielkim nakładem starań w kraju zniszczonym niewolą i wojną obserwatorium astronomiczne, zdobywając dla niego podstawowe wyposażenie. Potrafił też zebrać pracowników naukowych, ściągniętych

z różnych miast Polski oraz wykształcić młodych pracowników, z których trzy osoby uzyskały później stanowisko profesorów.

Równocześnie brał czynny udział w pracach organizacyjnych Uniwersytetu Stefana Batorego: w ~~latkach~~ okresie 1921-22 roku był dziekanem wydziału matematyczno-przyrodniczego, w latach akademickich 1924-25 piastował godność rektora, a przez następne 3 lata prorektora USB.

Po zamknięciu Uniwersytetu przez władze litewskie w dniu 15 grudnia 1939 roku dopóki nowe władze uniwersyteckie nie zabroniły pracownikom USB wstępu do Obserwatorium prof. Wł. Dziewulski w ciągu paru miesięcy zajął się opracowaniem wykonanych w Obserwatorium klisz, aby na tym materiale można było dalej prowadzić prace interpretacyjne. Później wygłaszał matematykę w gimnazjum z polskim językiem nauczania. W okresie okupacji niemieckiej całą duszą włączył się do prowadzenia tajnego nauczania w zakresie szkolnictwa średniego. Razem z p. Ananiaszem Rojeckim i p. Janiną Hlebowiczówną stanowili kierownictwo jednego z tajnych gimnazjów w Wilnie, t. zw. uniwersyteckiego, gdyż gros składu nauczycielskiego stanowili pracownicy naukowci USB.

W 1945 roku w dużej mierze naskutek decyzji prof. Wł. Dziewulskiego pracownicy USB wydziałów humanistycznego, matematyczno-przyrodniczego i sztuk pięknych przyjechali pociągiem repatriacyjnym do Torunia, który zupełnie nie był przygotowany na przyjęcie pracowników naukowych uniwersytetu. W dniu 24.VII. 1945 roku został erygowany w Toruniu Uniwersytet Mikołaja Kopernika, którego pierwszym prorektorem był prof. Wł. Dziewulski.

Faint, illegible text, possibly bleed-through from the reverse side of the page. The text is arranged in several paragraphs, but the characters are too light and blurry to be transcribed accurately. Some words like "the", "and", "of", and "is" are barely discernible.

Tradycje Kopernikowskie w Toruniu dodawały prof. Wł. Dzie-
wulskiemu bodźca do budowy - znowu od samych podstaw - obserwa-
torium astronomicznego, które znalazło miejsce w Piwnicach pod
Toruniem. Pierwsza luneta - astrograf Drapera - został wypoży-
czona przez obserwatorium amerykańskie.

Był czynny i wykładał do 82 roku życia. Otrzymał najwyż-
sze odznaczenia polskie i zagraniczne. Najmilszą jego sercu
była jednak godność doktora honoris causa Uniwersytetu Mikołaja
Kopernika, otrzymana w ~~195~~ 1961 roku.

Był członkiem Polskiej Akademii Nauk, członkiem Brytyjskie-
go Królewskiego Towarzystwa Astronomicznego. Jeden z kraterów
księżycowych dostał jego imię.

Jego uczniowie wielokrotnie podkreślali skromność, praco-
witość w życiu codziennym, a energię i nieustępliwość gdy
chodziło o dobro nauki lub uniwersytetu. Nazywali go wielkim
nauczycielem i przyjacielem.

Władysław Dziewulski /1878-1962/, Towarzystwo Naukowe w Toru-
niu, PWN 1978.

Wilno jako ognisko oświaty w latach próby /1939-1945/. Tow. Li-
terackie im. Adama Mickiewicza, Oddz. Białostocki,
Białystok 1991.

[Faint, illegible text covering the entire page, likely bleed-through from the reverse side.]

